

„Застава“ издава сваки дан двапут, а недељом сваког и данама два недеље и свако једнаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За одласе плаћа се по 12 пот. од сваког прето сваког четинк слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 32

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Говор др. Мите Мушицког у угарском сабору.

Будимпешта 11. октобра.

Данас је говорно др. Мита Мушицког у сабору. Говор му је саслушан са општом пажњом и великим одобравањем. Становиште самосталне ђумручине, са ког је др. Мушицки пошао и говорио изненадило је целу кућу. Стари посланик Сапанош честитао му је, да је то први државнички говор, који се чуо у угарском сабору о овом питању. Др. Мушицки је од свију досадашњих говорника једини, који се ставио на право становиште у пресуђивању рада око унапређења индустрије. Осим Сапаноша још врло многи послиједи честитали су др. Мушицком на његовом језгрови том, стварном државничком говору.

Цео овај говор др. Мите Мушицког послаћу вам по топографским белешкама. Овде вам за сад прилажем само опширнији извод истог.

* * *

Законски предлог о потпомагању индустрије не прима због тог, јер говорник и српска радикална странка, које је члан, стоји на становишту самосталне ђумручине, а иста до сада није осигурана.

Угарски министар трговине полази са тог становишта, да на самосталну ђумручину не можемо ступити, док немамо јаку индустрију.

Говорник то мишљење не дели, пошто примери других држава доказују, да се на самосталну ђумручину може прећи и без јаке домаће индустрије, ако само буду нужне предспреме на економском пољу у опште, а нарочито на културном, финансијалном и законодавном пољу учињене. Самостална ђумручина има пре свега политичког значаја по Угарску, а тек у другом реду економског, пошто заједничка ђумручина крњи и ограничава у многим погледу суверенитет Угарске, а држи је у зависности не само економски, већ и политички од Аустрије.

Угарски министар трговине изјавио је, да он намерава самосталну ђумручину после 10 година увести, но та министарска изјава не може бити довољна у овом важном питању; него треба да се споразумеју оба законодавна фактора, те законом да се уведу самостална ђумручина.

Припреме за самосталну ђумручину треба пре свега учинити на пољу земљорадње јер $\frac{1}{10}$ ине угарског становништва и сада се бави земљорадњом, а материјално стање наших земљорадника је очајно, јер наши земљопоседници много пате од неправеднога порезнога и кредитнога система, те тако рећи гуши их силна пореза и силни дугови.

Треба што пре увести праведни порезни и кредитни систем. Треба држава да потпомогне, да наши земљорадници дођу до бољег и јефтинијег кредита, треба осигурати, да се неколико ланаца и кућа не може земљораднику ни за какав дуг продати, треба побољшати стање како индустријских тако и земљорадничких радника, треба увести реформе на свима пољима просвете, ревизију трговачког и обртног закона и остале правосудне реформе и тада ће те реформе и милијони, које будемо на то употребили, кудикамо боље осигурати материјални и културни напредак нашег становништва, самосталност Угарске и самосталну ђумручину, него индустријска велика акција коју министар намерава овим законским предлогом.

Осигурајмо законом што пре самосталну ђумручину и уведемо све горе наведене реформе, па ћемо много сигурније прећи на самосталну ђумручину.

Пошто угарско законодавство и влада те предспреме није учинила, то не одобрава оваку велику индустријску акцију, какву влада намерава и која ће да се распростре на дуго време и која износи најмање 300 милијона круна а пошто горње реформе нису осигуране, то на свих разлога, као и с тог не може гласати за законски предлог, и тим мање га може одобрити, пошто је са овом индустријском акцијом скопчано повећање дискрецијоне власти угарског министра, а ја то повећање власти у данашњим неизвесним политичким приликама држим врло великом и опасном погрешком.

Парница дра Полита против Јаше Томића.

Нови Сад, 12. октобра.

Данас је требало бити код новосадског кр. судбеног стола главна расправа у парници, коју је подигао био др. Михајло Полит против Јаше Томића због клевете. Лане је изашло у „Застави“ неколико чланака о манастиру Ходошу. — У тим се чланцима напада рад дра Полита као финансијалних народних фондова. Пребацује му се, да је он ометао парницу због манастира Ходоша, па да је било нечестих послова. Још је у тим чланцима нападнут др. Полит због Леблореве ствари и др.

Др. Полит је ту ствар, која спада пред пороту, покренуо код судбеног стола новосадског. Па се није задовољио ни с тим, него је покушао да се не преслушају сви сведоци, на које се позвао Јаша Томић. Није му ишло у рачун, да се преслушају сви сведоци, који би доказали, шта се све догодило између дра Михајла Полита и одбора за прешне пред-

логе, који је изабрао српски народно-црквени сабор од 1902. године.

Судије су биле: Едмунд Ернст као председник, Еуген Јухаз и Еуген Зомбори као вођасти. Дра Полита заступао је др. Шлезак, Јашу Томића др. Оскар Мајер.

Председник је на почетку утврдио да нису дошли од сведока епископ Змејановић, прота Сава Стојаковић и Бурацл. Новић.

Др. Шлезак предлаже да се одржи данашња расправа и ако нису дошла она три сведока. Замера што види да оптужени хоће овде да докажу и такве ствари, које не спадају овамо. Оно што је било између дра Полита и одбора за прешне предлоге о манастиру Ходошу, не спада овамо. Он је противан да се саслушају и ти сведоци. Предлаже да се расправа одржи.

Др. Оскар Мајер износи, да по закону ова ствар не спада пред краљевски судбени сто, него пред пороту. А иде пред пороту зато, што др. Полит није нападнут у „Застави“ као приватна личност, него као финансијалних српских народних црквених фондова. Он је био заступник једне законом установљене установе, а у најмању руку могло би се узети, да је заступао сваке по налогу јавне власти. Повија се на разне законе и наредбе: IX. зак. чланак од 1868. године на министарске наредбе, заборско устројство и т. д.

Ако суд прогласи да је он надлежан у тој ствари, онда нека се одржи расправа, али ако се покаже, да су потребни сведоци, који данас нису дошли, онда ће тражити да се накнадно преслушају.

Др. Шлезак се опире да та ствар иде пороти. Јер оне ствари у „Застави“ односе се на приватну личност др. Полита, а не на његов званични рад. Тврди, да финансијалних народних фондова не може се сматрати ни за јавног чиновника, ни да заступа сваке по налогу јавне власти.

Суд се саветовао преко $1\frac{1}{2}$ сата. И после тога донео је ову одлуку: Новосадски кр. судбени сто проглашује, да није надлежан судити у овој ствари, него уступа све спаше из ове парнице сегединском поротном суду. Јер по 16. § XXXIV. зак. чланка од 1897 год. клевета и уведа части и у пред поротни суд, кад се тиче особа, које су име новане у 26 §. и 461. §. кавненог закона, као и кад се тиче чиновника каквог јавног подухвата, као и кад се тиче чиновника, који су то по налогу власти. Суд узима, да је др. Полит заступао српске народне фондове по налогу јавне власти и како је др. Полит у том својству нападнут, морала се

ова парница уступити поротном суду.

Др. Шлезак је пријавио против овог решења уток на краљевску таблу.

Управа у Срему.

Беоци 9. октобра.

Јавили смо вам пре, како су оружници ни криве ни дужне тукли неке овдашње раднике. Те исте ноћи, пуцао је неко на улици, око $\frac{1}{2}$ 10 сати, али пошто су оружници уверени били, да овдашњи угледни грађанин Косановић, коме су без разлога хтели да одузму пушку није пуцао, нису кривца ни тражили.

У Беоцину у опште то није ништа ново, јер ноћне галаме, више, пенања, свирке и пуцњавае тако су учестале, да поштен човек не може мирно ноћу спавати. Код нас нема ноћне страже, а то стога, што општински редари морају да приватне послове обављају код началника, бележника и горчила. Они хране и тимаре марву општинске господе, терају краве и свиње у чорду, музу краве, пеку ржичу, иду у шуму по дрва, одлазе у бербу на неколико дана. Једном речи, раде све послове кућних слугу, а изгледају подерани као адраловци. Једнога су странца ова општинска господа за општинског редара узели, па су га лепо обучили о трошку општине, а он је тада загребао са новим хаљинама. Па шта мислите, да ова господа знају бар како се звао тај странац? Не знају ни данас. Зар нису ово усрећитељи народа овога? Е тако је када начелник предстојнику поклања вино а подвова неће нико да плати! Зато то и иде тако, па још када се знаде, да су општински чиновници особити љубавници „грчкокоцачака“ дра Гиге, онда се сигурно неће и не сме нико ништа против ове господе да има, јер тешко Беоцину, ако предстојник општински намет установи. Овако се неук народ плаши, а творничар каје неће још дуго доаволити, да се намет прошире, јер би то њихова каса највише осетила. У опште се може рећи, да у свету овакова шта нема, као у Беоцину.

Дана 9. септембра 1906. на цео се радник са творнице каје Винценц Гедене, па је мирно певушећи ишао кући. У сред села, пред ракијашницом Пере Димитријевића зауставио је истога радника општински редар Радуловић, ту га је тучао и гурао тако дуго, док радник није огревуо сав у крви.

У истој ракијашници изопчели су се Никола Здравковић и Мика Тресглавић, па су се и потукли, али тако обилно, да је ту и сикира имала посла. Општински начелник који је ту битку гледао, црвонао је свога брата, што не пусти Мику, да

Николу убије, место да је општинске редаре искупио и начинио реда. После тога, када су други или трећи дан оружници черевњки код болесног Здравковића дошли и уверили се, да га је Мика сигуром тукао и неколико му тешких овледа завадо, те да му је три здрава зуба избио, рекоше му: „Оште та, што те није убио, морамо те ми убити“. Поступак општинских редара, општинског начелника па и оружника, зар није сличан зулумима у Старој Србији и Македонији? И ово се зове „поштена и ваљана управа“.

Други пут више о овоме и сличном.

Једна пригода

(из партице др. Полита против Јаше Томића.)

Данас у судници, кад се повукао суд да доведе решење, изашао је др. Полит најпре из суднице у ходник, а затим се вратио у судницу, где су стајали сведоци и публика. Међу сведоцима био је и главни књиговођа српских народних црквених фондова, Влада Јовановић. На њега се повкао Јаша Томић, да докаже, како је др. Полит у извесним партицама двапут себи наплатио за једну и исту ствар партичке трошкове. Једанпут од фондова, а други пут од странке. Др. Полит стаде за часак пред Владом Јовановићем и рече му: — „Дакле докле смо дошли, после петнаест година заједничког рада.“ Влада Јовановић погледа га, не рече ни речи, узе огртач и изаше из суднице.

Они, који су гледали овај привзор и све чули, стајали су као запањени.

Угарски сабор.

У седници угарске посланичке куће од четвртка поднео је министар трговине, Фрања Кошут, предлоге ради давања дозволе за градњу више местних железничких пруга. Продужена је расправа о законском предлогу за унапређење индустрије. Говорио је румунски народносни посланик Поп. У својем говору тузи се, да је свугде општински прирез претерано велик. То је студа, што се појединцима чине велика олакшања при одређивању директне порезе. Зато предлаже, да се погрешке исправе и тачно и правично одреди, колико ко има да плаћа директне порезе. Министар трговине пристао је на овај предлог.

Спор око заставе.

Брзојављају вам, да је у Земуњу српско паробродско друштво поред угарске трговачке заставе истакло и српску државну заставу са грбом. То је дало повода спору између српског паробродског друштва и румунске полицијске власти. Ова је наиме протестовала против тога. На овај протест српско паробродско друштво је изјавило, да Србија нема трговачке заставе и да државну заставу употребљава и место трговачке. Земунски полицијски шеф на то

је упитао више власти, како да се држи у овој ствари. Добио је одговор, да забрани српску заставу и ако је могуће да је полицијским путем уклопи. Радовнали смо, како ће се свршити овај спор.

Ко подбада?

У прекјучерањој партици Момчила Тапавице против Јаше Томића нагласио је сведок др. Миша Михајловић и то, да „Браник“ подбада на зло. Он увек приказује испаде Момчила Тапавице као нека јунаштва. Представља га као атлету, проја, кога се сви боје и тиме очигледно подстрекава и подбада.

То је „Браник“ доказао најбоље и у данашњем свом броју. Он и опет црта оне изгреде Тапавичине на Матициној скупштини: „као спор који се свршио свађањем дистанције између шаке господ. Тапавице и Илијеве главе на нулу.“ — Даље вели: „како се из исказа лепо угојених чланова дахијског саборског одбора види, каква зорт имају од г. Момчила Тапавице, да стално носе узасе револвере“.

Износимо ова очигледна подбадања, да се не забораве.

Пренос Ракоцијева пепела.

Конвисторија епархаје бачке добила је од жупаније, магистрата и са других страна позиве, да при преносу Ракоцијевог пепела и наше црквене општине учествују. Конвисторија је обавестила општине да могу звонити у суботу и понедељак, али да не могу приредити ни парастосе ни благодарење, јер се то не слаже са прописима православне цркве.

Из више места добила смо извештај, да су се Срби грађани договорили, да на позив општем осветљењу о преносу Ракоцијевог пепела и они осветле прозоре.

Завера против султана.

Како из Цариграда јављају, у Софији су ушли у траг анархистичкој завери против султана. Софијска полиција уапсила је већ заверенике и сваки од њих је познат као један од најопаснијих анархиста. Слике њихове послале су у Цариград и турска полицијска власт је утврдила, да је један од њих већ био бадио бомбу на султана, но сретно умакао. У Софији уапшене анархисте хтеле су поново да изведу атентат против султана и то почетком новембра, о разматрану.

Страст за путовањем.

Један руски стручни лекарски лист јавља о једној досада непознатој болести. Неки руски економ стављен је у болницу, јер је њиме манија за путовање са свим овладала. Увек је био јако расејан, забораван и због тога његови сродници нису га могли ни употребљавати за економске послове. Често је одлазио од куће и тек после два три дана дознали су, куда се део. За тим је све дуже и дуже изостајао и када се јако уморио, онда се је тек јављао својима, да дођу по њега и да га воде кући, јер на повратак кући својој није могао сам да се одлучи. Ова манија за путовањем избила је код њега када му је било 20 година. Од тога доба учинио је шест великих путовања у Русији и Сибирији скоро не-

ма коле већег места у које није био. Никада се није освртао на то, да ли ће тај пут учинити железницом, лађом или колима. Сада су га дали у један завод за умоболне и ту се сирмах смирио.

Срби ђаци оставили школу.

Читамо у „Српској Ријечи“: Дознајемо, да су јучер сви Срби, учитељски приправници, напустили завод ради неправедног поступања учитељског збора, који им не хтједе дати задовољштинне за увреду нанесену српској народности. Ову крваву увреду нанесоме им колеге Велико-Хрвати приликом излета на Ковљу куприју. Ови су ђаци, који Србе вријеђају, питомци Бујхера, Дворниковаћа, Хангија и осталих великохрватских повиниста. Међу ђацима и грађанством влада највећа напетост. Писање „Хрватског Дневника“ већ показује свој успех.

Време

Према телеграфском извештају од 25 октобра може се очекивати хладно време, ноћу мраз и на много места киша.

Брзојави „Застави“.

Отишли 12 октобра

О трајк.

Вудинешта. Особље свију електричних возова (трамваја) стражује, те возови не раде.

У питању регрута.

Вудинешта. Пактом између круне и коалиције ради повишења регрута са обе стране споразумно утврђено.

Петрајхов програм

Веч. Дописник „Пештанског Лојда“ примљен од министра војног Петрајха, коме је рекао да нема други програм него што је његов претходни имао. Стоји потпуно на бази сувако на поравнања од 1867. год. и да је заговарач заједничке војске.

Штадлер у Риму.

Сарајево. Бавлење арцибискупа Штадлера у Риму стоји у свези са именовањем бискупа Ђаковачког. Штадлер је ставио услов, да његов наследник буде Сарић.

ОБЈАВА.

Главна скупштина „Српске Привредне Банке у Руми“ сазвана ради конституисања на дан 15 (28.) октобра о. г. одгађа се на дан 22. октобар (4. новембар) у 10 сати до подне, а одржаће се у заводским просторијама са заказаним дневним редом.

У Руми, 12. (25.) октобра 1906. год.

Оснивачки одбор

Српске Привредне Банке у Руми.

ТРГОВИНА СЛАНИХ РИБА ТОДОРА КЛИЦИНА

у ВРШЦУ

препоручује своје велико стовариште

сваковрених сланих риба,

које продајем у великом и малом.

Имам врло лепе

сибирске моруне

кила 2 кр. 40 пот. I. 1442 1—6

Тражим 2 млађа

берберска помоћника

за моју радњу. Плата 8—10 круна.

Миладин Декански

берберин

I. 1449 1—1 у Бачком Петровом Селу.

150 јутара у Адашевци

30 јутара у Илинци

обоје код Шида

најбоље сремске земље некома-

сиране продаје уз повољне у-

вјете плаћања

I. 1043 10 13

Ђорђе Ђурић

посејеник у Мајуру

у Хрватској

ЈЕФТИН ЗАЈАМ!!

По 4% и 4 1/4% може се уз моје посредовање код велико-сибирског земље кредитног завода добити. Ко такви зајам жели, нека се изволи на мене обратити.

Др. Светозар Димитријевић

Темешвар—Град

I. 1202 9—10 Лошонцијев трг.

ЗГОДИТАК од 100 000 КРУНА

ПРУЖИ РУКУ • СРЕЋИ •

која те зове!

Краљ мађ. привил. класна лутрија моја је по плану својом најпробитачнија од свију иностраних лутрија пружа играчима прилику да са мало новаца дођу до великог богатства. У овој лутрији има 125.000 лозова од којих се 62 500 лозова извлаче са добитцима значи да сваки други лоз мора добити.

ЗГОДИТЦИ СУ ОВИ: 600 000, 400 000, 200 000 2 по 100 000, 2 по 90 000, 2 по 80 000, 2 по 70 000, 2 по 60 000, 50 000 3 по 40 000, 3 по 30 000, 6 по 25 000, 9 по 20 000 13 по 15 000, 44 по 10 000, 61 по 5000, 22 по 3000 475 по 2000, 961 по 1.000 и т. д. свега има за исплату 16 милиона 457 000 круна.

● Вучење прве класе је 22. и 23. новембра о. г. ●

Цена оригиналној срећки јесте: 1/4 лоз круна 12 1/2 лоз кр. 6 1/4 лоз кр 3, 1/8 лоз кр 1 50

Срећке пишу се само онима који буду претходно новац положили. Новац најлакше слати поштомском упутницом.

Поручбине се извршују брзо и тачно.

Кореспонденција на српском језику

Јосиф Д. Фархи

гл. колектор краљ. мађарске кл. лутрије. Dohány útcza 28 у Будинешти. I. 1432 2 10

ЗГОДИТАК од 100 000 КРУНА